

Ny Verdensorden

Ukraine fanget mellem øst og vest

For to uger siden invaderede Rusland deres allierede nabo, hvilket kom bag på de fleste af os i den Vestlige verden. I forsøget på at forstå denne alvorlige hændelse har jeg dykket ned i historiebøgerne. Her er hvad, der for mig giver mening i forsøget på at være realistisk.

Historisk Perspektiv

Anden verdenskrig endte med at Fascisme og Nazisme blev nedkæmpet og tilbage stod Kommunisme og Kapitalisme som to konkurrerende systemer, der begge kæmpede om global indflydelse i et nulsumsspil. Det blev starten på Den kolde Krig. Fra 1945 til 1991, hvor Kommunismen blev udkonkurreret både teknologisk og økonomisk.

Før anden verdenskrig var magtbalancen og verdensordenen multipolar. Efter 1945 blev den bipolar og efter 1991 blev den unipolar med USA som den eneste supermagt.

Som verdens eneste supermagt holdt USA et skarpt øje med potentielle konkurrenter, der med tiden kunne udfordre USA og dermed atter gøre verdensordenen bipolar eller multipolar. Især 5 lande har gennem de seneste år været under overvågning: Kina, Rusland, Indien, Brasilien og Japan.

Siden 2002 har USA's udenrigspolitik været baseret på Bush-doktrinen, der fokuserer på at sprede liberalt demokrati til alle verdens lande og slå hårdt på konkurrerende magtmonopoler. USA skulle have en militær styrke, der gjorde verdens eneste supermagt uafhængigt af alliancer, når en potentiel konkurrent udfordrede USA's unipolaritet.

Denne vestlige fremfærd i den unipolare tid har skabt store geopolitiske spændinger, og måske skal vi se krigen i Ukraine i dette perspektiv.

Rusland som aggressor og udfordrer

Under den årlige Wehrkunde-konference i München holdt Ruslands præsident Vladimir Putin den 10. februar 2007 en tale, der fik Vesten til at tale om en ny kold krig. Putins tale kan ses på YouTube.

Her annoncerede Putin, at Rusland fremover ville udfordre Vestens dominerende indflydelse på SNG-landene, der blev etableret i Minsk i december 1991 i forbindelse med Sovjetunionens opløsning. Vesten fik klart at vide, at ethvert forsøg på at påvirke styreformen i SNG-landene ville blive imødegået med alle midler inklusive brug af atomvåben. I sin tale lagde Putin stor vægt på, at Vestens unipolaritet var til stor skade for resten af Verdenen og vil blive imødegået af Rusland.

Putin har siden 2007 gentaget sin strategi om at holde Vesten ude af SNG-landene med alle midler, dog uden at Vesten (og især Europa) tog disse advarsler særligt alvorligt. Men nogle historiske hændelser viser, at Putin mener, hvad han siger:

- Georgien i 2008
- Moldova i 2009
- Oprøret i Kiev 2014 blev slået hårdt ned med Russisk støtte
- Annektering af Krim i 2016
- Krigen i Donbas området siden 2016
- Oprøret i Belarus 2021 blev slået hårdt ned med Russisk støtte
- Krigen i Ukraine startende 24. februar 2022
- Der er mange flere kriser og mindre krige

Desuden har Rusland siden 2000 nedkæmpet lokale oprør, der kunne være en trussel for Ruslands regionale ledelse. Her kan nævnes Tjetjenien i 2003 og Syrien i 2015.

Vi ser generelt, at Rusland kæmper for at fastholde regionens russiskvenlige ledere ved magten, således at Rusland er omgivet af Moskvavenlige stater, der har samme styreform som Rusland. Dermed reduceres eller stoppes den Vestlige indflydelse i hele den Russisk dominerede region inkl. SNG-landene. Alle nødvendige magtmidler tages i brug. Der er ingen grænser for Ruslands brutalitet og brud på internationale krigslove, der er vedtaget i Geneve konventionerne. Denne russiske brutalitet så vi i Tjetjenien i 2003, hvor oprøret blev banket på plads og i dag bidrager området med de mest brutale soldater i Ukraine krigen. Selv Wagner-gruppens brutalitet kan ikke måle sig med hæren fra Tjetjenien.

Rusland vil med alle til rådigt stående midler forsvare regionen mod vestlig indflydelse og dominans inklusive medlemskab af Nato og EU, som Rusland opfatter som en eksistentiel trussel.

Imperialisme versus nationale interesser

Både USA og Sovjetunionen var under Den kolde Krig imperialister. De kæmpede om global dominans, hvor den ene supermagt ikke accepterede den anden supermagts eksistens. De kæmpede begge for at blive verdens eneste supermagt. Det var et nulsumsspil vi var vidner til.

Efter at Sovjetunionen blev udkonkurreret i 1991 har USA fortsat sine imperialistiske hensigter, som bl.a. blev dokumenteret i Bush-doktrinen i 2002.

Vestens imperialisme har skabt enorm vrede i den øvrige verden, hvor deres kulturer og traditioner inklusive deres religioner ikke harmonere med Vestens værdier om liberalisme, menneskerettigheder og vestlig demokratiopfattelse. Vestens værdier med fokus på individets rettigheder hører hjemme i Vesten og ingen andre steder viser bitre erfaringerne til dato.

Vesten bliver særdeles vred, når Putin siger, at han med krigen vil "befri og afnazificere" Ukraine. Men Vesten bør lige overveje, hvor mange gange vi har "befriet og fortrængt fjendtlige holdninger":

- Konstant støtte til Israels bosættelser i Palæstinensisk område
- Krigen i Afghanistan mod Taleban, der omtales som "mørke mænd"
- Krigen mod terror, der gav carte blanche til at angribe hvem som helst, der ikke kunne lide os – en hævn for nine eleven 2001, der var Al Qaedas hævn for amerikansk support af Israels undertrykkelse af palæstinenserne.
- Krigen i Irak
- Krigen i Libanon
- Krigen i Somalia
- Krigen i Libyen
- Krigen i Syrien
- Støtte til oprørere i Belarus gennem mange år
- Støtte til oprørere i Ukraine gennem mange år.

Det er forståeligt, at den jævne amerikaner efterhånden er blevet krigstræt og træt af elitens imperialistiske magtdemonstrationer, hvilket blev udnyttet af Trump ved valget i 2015.

Nationale interesser er noget helt andet. Det er kampen for egen eksistens drevet af truslen om at blive udslettet som nationalstat eller som en kultur eller et folk. Her er den menige borger villig til at "kæmpe til sidste mand" for ellers har man ingen eksistentiel fremtid.

Vi har set, hvor vanskelig det er at nedkæmpe en nationalstat eller et folk, der er truet på deres eksistens:

- Vietnam krigen, hvor Viet Cong fortsatte kampen uanset de store tabstal
- Afghanistan, hvor Taliban fortrængte både Sovjet og USA

- Kurdernes kamp gennem mange år for deres egen eksistens som folk
- Palæstinenserne kamp gennem årtier for egen eksistens.

Konklusion. Jeg vil driste mig til at konkludere, at imperialismen er elitens ambitioner, som ikke supporteres af den jævne befolkning. Nationalt selvforsvar er den jævne befolknings kamp for egen fremtidig eksistens. Derfor ser vi også, at alle krige bliver markedsført som kampen mod en "eksistentiel trussel". Fx var "krigen mod terror" et stort bedrag mod den amerikanske befolkning. Imperialister forsøger at markedsføre deres eventyrer som nationens kamp for overlevelse og opfinder de trusler, der skal skræmme egen befolkning til at acceptere krigen.

Stormagternes interessesfære (Sphere of influence)

Historien viser, at regionale stormagter sikrer deres egen position og tilstræber at undgå krige direkte på eget territorie. Metoden er at etablere en række "stødpudestater", der skal bekæmpes af fjenden, før der kan føres krig direkte mod den regionale stormagt.

Stedfortræderkrige. Når en krig mellem regionale stormagter foregår et tredje sted (i den enes eller begges interessesfære), så kalder vi det ofte for en stedfortræderkrig.

Stort set alle konventionelle krige siden afslutningen af anden verdenskrig har været stedfortræderkrige. Under den kolde krig udbød der konstant konventionelle krige i et tredje "uskyldigt" land, fordi de to stormagter ville forhindre hinanden i at ekspandere. Både USA og Sovjet betragtede i deres nulsumsspil hele verden som deres interessesfære.

Krigen i Korea var Den kolde Krigs første store stedfortræderkrig. Krigen i Vietnam skulle forsvare Vestens (Fransk Indokina) interesser mod kommunismen. Den sovjetiske krig i Afghanistan var en klar stedfortræderkrig. Ingen havde nogen som helst interesse i dette fattige bjergområde, hvor kun bystaten Kabul var blevet civiliseret. Sovjet troede, at det var let at erobre Afghanistan, men tabte alligevel som følge af amerikansk og pakistansk indblanding, hvor nationalkrigerne (Mujahedinerne) blev ved med at få træning og våben.

I dag ser vi en forfærdelig stedfortræderkrig i Yemen, som resultatet af en rivalisering mellem Iran og Saudi Arabien. Endvidere støttes Saudi Arabien af Vesten og Iran af Rusland og Kina.

Vil man forstå mere om stedfortræderkrige, så kan man læse Monroe doktrinen fra 1823 eller noterne fra Clausewitz fra samme periode.

Lige nu kan man stille sig selv spørgsmålet om Krigen i Ukraine skal forstås som en ideologisk rivalisering mellem to SNG-lande eller som en stedfortræderkrig mellem Vesten og Rusland, der gennem de senere år har vist sig at være en regional stormagt.

Hvad er meningen med Ruslands krig i Ukraine?

I Ruslands selvfortælling er krigen i Ukraine en eksistentiel kamp for regionens overlevelse. Men er det en nogenlunde sand forklaring eller er det et forsøg på at bedrage den russiske befolkning?

Der er ingen sikre svar på dette spørgsmål, så i Vesten bør vi forholde os til begge scenarier.

Scenarie A: Rusland kæmper for egen eksistens mod Vestens imperialismen.

Jeg anser dette for at langt det mest sandsynlige scenarie set ud fra tidligere historiske hændelser og ikke ud fra, hvad der bliver sagt og ment i øst og vest. Krigens første offer er altid sandheden og lige nu lyves der om kap for at få tilslutning til egne narrativer. Biden lyver lige så meget som Putin. Bidens state of union tale den 2. marts havde ikke til hensigt at forklare, men derimod at forskrække og forarge. Bare lyt til hans tale på White House hjemmesiden.

Putin brugte vendingen at "afnazificere" Ukraine, hvilket vore politikere rystede på hovedet ad og mente, at han havde drukket af natpotten. Men for ruserne giver det mening. Den ukrainske oprørshær UPA kæmpede efter anden krigs ophør i det vestlige Ukraine mod Stalins styre. En del nazi-soldater havde på tilbagerækningen deserteret og tilsluttet sig UPA. Derfor brugte Stalin udtrykket at afnazificere området i det vestlige Ukraine. Så for russerne giver det mening. Men for vestlige politikere uden historisk forståelse virker udtrykket hyklerisk.

Ved Minskaftalen i 1991, hvor SNG blev etableret, var de tre kerneområder Rusland, Ukraine og Belarus. Dette er fortsat kernen i SNG, som Rusland fortsat forsvare med næb og klør. For Putin er det hjerteblod – ikke imperialismen. Så længe disse tre lande holder sammen, så har de magten til at holde ro og orden i de øvrige SNG-lande og øvrige områder i interessesfæren (det så vi i Syrien 2015). Men falder disse tre lande fra hinanden, så risikerer Putin en gentagelse af Sovjets fald i 1991, hvilket han betegner som århundredes største geopolitiske katastrofe.

Vestens logiske reaktion kunne være at respektere, at Ukraine tilhører SNG og ikke Nato og Euro. Vesten bør også acceptere, at Ukraine får en Moskva-venlig præsident, som holder ro og orden i landet. Præsidenten skal sikre befolkningens sikkerhed og tryghed og økonomisk fremgang i tæt venskab med de øvrige SNG-lande. Generelt er den jævne Ukrainer fuldstændig ligeglad med politik og det bør Vesten forstå og respektere.

Dette forhindrer ikke Vesten i at drive samhandel med Ukraine og de øvrige SNG-lande til alles fordele. Dog bør Vesten ikke gøre sig fuldstændig afhængigt af SNG-landenes olie og gas. Energipolitik er som kritisk infrastruktur noget helt specielt, hvor der ikke er nogen hurtig exit-mulighed, hvis grundlaget for samarbejdet pludseligt forsvinder. Det er lettere at lukke for 12 Jysk butikker i Rusland end det er at lukke for gasledningerne fra Rusland.

Scenarie B: Rusland fortsætter sin imperialismen mod tidligere tiders storhed.

Jeg anser dette scenarie for værende lidt sandsynligt, men skulle risikoen indtræffe, så er konsekvenserne fatale for Europa.

Vestens logiske reaktion kunne være at afskrække Rusland for overhovedet at overveje denne mulighed. Her er Nato den bedste garanti. Men det er vigtigt, at Nato sætter sig i respekt ved at Europa også investerer i et forsvar, der viser at Europa kan og vil forsvare dets grænser.

Europa kan ikke fortsat gemme sig under USA's beskyttelsesparaply og afskrække Rusland fra at overskride de Europæiske nationalstaters grænser. De Europæiske lande bliver nødt til at forstå, at sikkerhedspolitik ikke er værdipolitik, men magtpolitik.

Advarsel! Lige nu skal Vesten være særdeles forsigtig med at tirre den russiske bjørn yderligere. Set i bagespejlet var angrebet mod hele Ukraine den 24. februar 2022 måske en taktisk fejltagelse, hvor Rusland havde undervurderet Vestens reaktion, Ukrainernes kampgejst og samtidigt overvurderet den russiske hærs kompetence og materiellets tilstand. Men nu er krigen startet, og så vil Rusland benytte alle frygtelige krigsmidler for at gennemføre og vinde krigen – uanset hvad det koster. For Rusland er der ingen let exit-plan og et nederlag i Ukraine er utænkeligt. Vi i Vesten skal lige nu prioritere egen overlevelse og pragmatisme over vores følelsesmæssige harme. Vi skal gøre alt for at krigen ikke breder sig til andre områder.

Hvorfor er USA's interesser i Ukraine krigen?

Ruslands præsident Putin har gennem mange måneder kommunikeret klart til Vesten, at Ukraine **ikke** er en suveræn nationalstat, der selv må afgøre dens tilhørsforhold. Ukraine tilhører SNG, og Rusland, Ukraine og Belarus udgør kernen i SNG og dermed ryggraden i den regionale stormagt, der

forsvarer den klassiske russiske kultur og religion. Det klassiske Rusland har en stolt tradition, som indgår i den store russiske selvfortælling og selvforståelse.

NB: Jeg har personligt både arbejdet og rejst i Rusland og oplevet, hvordan den menige russer opfatter sig selv. Fædrelandskærligheden er stor, og man behøver en stærk leder til at forsvare landet – især mod Europa, der flere gange har rettet et umotiveret og brutalt angreb på Rusland. Denne fædrelandskærlighed er den russiske regerings styrke. Vestlige sanktioner vil ikke føre til et russisk oprør mod dets leder. Det vil blive opfattet som endnu et uretfærdigt vestligt angreb mod et uskyldigt folk.

Amerikanerne talte om diplomati, men gav sig ikke en millimeter i kravene fra Rusland. Dermed fremprovokerede USA bevidst den krig i Ukraine, der startede den 24. februar 2022.

Hvorfor? Ja, se på resultatet, der allerede er opnået efter to ugers krig. Politikerne i Europa er vågnet op og har allerede vedtaget politiske ændringer, som USA gennem mange år har krævet. Dette omfatter at de europæiske lande skal:

- blive mere ligeværdige partner i Nato og invester som minimum 2 procent af BNP i forsvaret. Dette lovede de europæiske lande i 2014, men de fleste lande har i stedet brugt pengene på velfærd, hvilket i den grad har harmet amerikanerne.
- skifte til en mere ansvarlig energipolitik, hvor landene ikke er fuldstændigt afhængig af russisk gas. USA besluttede for mange år siden at gøre energipolitikken uafhængig af fjendtlige stater og opfordret de europæiske lande til det samme. Tyskland gjorde fx det modsatte og lukkede deres atomkraftværker og øgede afhængigheden af russisk gasforsyning. Amerikanerne fatter ikke, at man kan være så sikkerhedsmæssigt uansvarlig.
- holde op med at fodre Rusland med milliarder af penge, der direkte kanaliseres over i den russiske militære oprustning. For amerikanerne svarer det til at pisse i bukserne.

Sikkerhedspolitik er magtpolitik og ikke værdipolitik. Det ved USA af bitter erfaring. Det er på tide, at Europa vågner op og kommer til samme konklusion.

USA ønsker ikke fortsat binde deres militære kapacitet i Mellemøsten og Europa. Den store magtpolitiske udfordring ligger i Østasien, og så må Europa klare udfordringerne i deres eget nærområde. Nato vil fortsat være vigtig for USA, men de almindelige magtpolitiske udfordringer må Europa selv klare. Og hvis det en dag virkelig gælder, så kommer USA som Nato-land med deres atommissiler og viser, hvem der er skolegårdens mest brutale bølle (se Natos dobbeltbeslutning i Bruxelles 12. december 1979).

Kort sagt. Europæernes totalt forfejlede ansvarlighed i sikkerhedspolitikken har nu medført, at Ukraine bliver smadret til ukendelighed. Det fik USA til at fremprovokere krigen ved at tirre den russiske bjørn længe nok til at invadere Ukraine, så Europæerne kunne forstå, at magtpolitik kræver magt og ikke kun juridiske institutioner.

Verdensordenen er anarkistisk. Kun jungleloven gælder i supermagternes interne konkurrence. Værdipolitik og jura fungerer fint inden for en politiks sikret zone, men det forudsætter en retsstat. Og der findes ingen global domstol, der kan sætte supermagterne på plads.

Lige nu betaler Ukraine prisen for, at Europa skal genlære denne lektie.

Hvad er demokrati?

Vi kan alle blive enige om, at demokrati er folkestyre. Men ser vi nærmere på, hvad der legaliserer befolkningens ledelse, så kommer forskellene tydeligt frem. Hvis befolkningen stort set kan acceptere dens ledelse fordi den imødekommer befolkningens behov og kerneværdier, så er ledelsen vel demokratisk = repræsenterer befolkningens interesser?

I den vestlige verden er det en selvfølge, at vores ledere skal vælges af befolkningen (demokratisk valg) for dermed at sikre, at vores ledere bedriver folkestyre. I vesten er det en selvfølge, at menneskerettigheder og ytringsfrihed er vores kerneværdier. Her opfatter befolkningen sig som individualister, der indbyrdes aftaler deres tilhørsforhold i gruppen. Man melder sig ind i de grupper, der fremmer ens personlige interesser.

I stort set resten af verden opnår ledelsen legalitet ved at være stærk og autoritær, så landet kan forsvares mod udefrakommende fjender. Befolkningen ønsker politisk stabilitet, tryghed i hverdagen og økonomisk fremgang. Befolkningen samles bl.a. om deres religion som en af de vigtigste kerneværdier. Desuden forventer befolkningen, at der slås hårdt ned på provokerende samfundsafvigere, der kun skaber splid og utryghed i samfundet. Her opfatter befolkningen sig som en del af en flok, hvor individualismen kun tillades i det omfang, det ikke skader eller provokerer gruppens tryghed og sikkerhed. Woke-kulturen har ikke en chance i disse lande, hvor nationalfølelsen og lav konfliktniveau er i befolkningens almene interesse.

Eftertanke

Så hvad provokerer Putin som leder af Rusland? Er det Natos magt eller er det Vestens demokratiske system, der eksporteres med stor eksportstøtte til Georgien, Belarus, Ukraine mv.

Vestens demokrati og medfølgende værdier virker fuldstændig destabiliserende på Rusland som regional stormagt. Er det så mærkeligt, at Putin og Ruslands regering til gengæld forsøger at destabilisere de europæiske lande og blande sig i de amerikanske præsidentvalg?

Hvis man fremover vil fred og frihandel, så alle kan leve i tryghed og opnå økonomisk fremgang. Måske ville vi være bedst tjent med en "rød streg" fra Ishavet i nord til Sortehavet i syd, hvor vi tillader hinanden de to forskellige demokratiske fortolkninger og to forskellige politiske systemer. Vi er glade for vores system og de er glade for deres system. Hvorfor så lave om på det og bringe verden på kanten af en tredje verdenskrig.

Hvis vore politikere kan bringe os til fred og forståelse for, at ikke alle ønsker vores system og vores vestlige værdier, så har vi måske fået de politiske erfaringer, der bliver kritiske fremover i vores forhold til Kina. Hvis vore politikere ikke acceptere dette paradigmeskift, så risikerer vi, at Kina om nogle år er villig til at tage et brutalt opgør, og det kan igangsætte en storkrig.

NB: Jeg har arbejdet i Kina i 1996 – 1997 og dermed lærte jeg en del om den kinesiske kultur og selvforståelse. Kina er ikke et ydmygt land. Dengang kopierede de Vestens teknologi, men ikke Vestens kultur, for deres egen kultur var Vesten overlegen – ifølge deres selvforståelse.

Hvis Vesten fortsat driver politik ud fra den unipolitiske selvforståelse, så fortsætter de storpolitiske spændinger og dermed sandsynligheden for meget alvorlige militære magtkampe. Rusland har allerede sagt, at nok er nok. Kinas strategi er lige nu at opnå mere velstand via samhandel mens man opbygger krigsmaskineriet, så man senere kan tage opgøret med Vestens unipolaritet. Kina har altid udvist stor tålmodighed, hvad angår tidsperspektivet, men deres strategiske retning er stålsat.

Vi lever i en ny verdensorden, uanset om vi kan lide det eller ej.

Holte, den 11. marts 2022

Carsten Riddersholm